

Nesbyen ungdomsskole

Rutiner for å sikre brukermedvirkning

Nesbyen ungdomsskole skal være en inkluderende skole som arbeider for å gi alle elevene høy livskvalitet. Gjennom vektlegging av helse, miljø og å legge til rette for positiv utvikling hos alle i skolesamfunnet, vil vi være en skole der elevene lærer for livet."

Nesbyen kommune
Nesbyen ungdomsskole
01.01.2020
www.nesbyen.kommune.no

Innholdsfortegnelse

Forord	2
1 Foreldrenes arbeidsutvalg	3
1.1 Hjemlet i opplæringsloven	3
1.2 Informasjon om utvalget.....	3
1.3 Hvorfor delta i FAU	3
1.4 Oppgaver, rettigheter og saker FAU	4
1.5 Konstituering av FAU	4
2 Samarbeidsutvalget (SU)	5
2.1 Hjemlet i opplæringsloven	5
2.2 Informasjon om utvalget.....	5
2.3 Hvorfor delta i samarbeidsutvalget.....	5
2.4 Oppgaver, rettigheter og saker SU	6
2.5 Konstituering av SU.....	6
3 Skolemiljøutvalget (SMU)	7
3.1 Hjemlet i opplæringsloven	7
3.2 Informasjon om utvalget.....	7
3.3 Hvorfor delta i skolemiljøutvalget ?	7
3.4 Oppgaver, rettigheter og saker SMU	8
3.5 Konstituering av SMU	8
4 Elevråd.....	9
4.1 Hjemlet i opplæringsloven	9
4.2 Informasjon om elevråd	9
4.3 Hvorfor delta i elevråd	9
4.4 Oppgaver, rettigheter og saker ELEVRÅDET	9
4.5 Konstituering av elevrådet.....	10
4.6 Elevrådsarbeid på skolen	10
5 Oversikt over klassekontakter.....	11
6 Oversikt over FAU-styre.....	11
7 Oversikt over SMU/SU-utvalget.....	11
8 Oversikt over Elevrådet.....	11
9 Innhold på foreldremøter	12
10 Vedlegg foreldremøter	12
10.1 Møtereferat / Innkalling	13
10.2 Skolemiljøet på alvor	14
10.3 Sjekkliste for arbeidet med skolemiljøet.....	18
10.4 Årshjul Brukermedvirkning.....	22

Forord

Det er viktig for skolene å ha en reell brukermedvirkning for elever og foresatte. Opplæringsloven inneholder krav om at elever og foreldre skal gis mulighet til involvere og engasjere seg i arbeidet for et godt psykososialt miljø ved skolen. Et av lovgivers virkemidler for sikre brukermedvirkning har vært å stille krav til opprettelse av ulike råd og utvalg og å gi disse rådene og utvalgene en mulighet til å uttale seg før endelige beslutninger tas. For Nes ungdomsskole vil rådene få oversendt resultatene fra den årlige mobbeundersøkelsen og elevundersøkelsen. Videre skal rådene ta stilling til skolens ordensreglement og inspeksjonsplan.

De rådene og utvalgene opplæringsloven stiller krav til at skolene skal opprette er:

- Elevråd
- Foreldrenes arbeidsutvalg (FAU)
- Samarbeidsutvalg (SU)
- Skolemiljøutvalg (SMU)

Gjennom disse rutinene er det mitt ønske at Nesbyen ungdomsskole skal sikre brukerne mulighet til å involvere seg i alt fra arbeidet med godt psykososialt miljø til skolens overordnende mål for den faglige utviklingen.

Rutinene gjennomgås ved konstituering av Elevråd, FAU/SU/SMU og ligger tilgjengelig for alle foresatte og elever på skolens hjemmeside.

Med hilsen
Nesbyen ungdomsskole

Petter Rød Knudsen
rektor

1 Foreldrenes arbeidsutvalg

1.1 Hjemlet i opplæringsloven

§ 11-4. Foreldreråd ved grunnskolar

På kvar grunnskole skal det vere eit foreldreråd der alle foreldre som har barn i skolen, er medlemmer.

Foreldrerådet skal fremje fellesinteressene til foreldra og medverke til at elevar og foreldre tek aktivt del i arbeidet for å skape godt skolemiljø. Foreldrerådet skal arbeide for å skape godt samhald mellom heimen og skolen, leggje til rette for trivsel og positiv utvikling hjå elevane og skape kontakt mellom skolen og lokalsamfunnet.

Foreldrerådet vel eitarbeidsutval. Arbeidsutvalet vel to representantar med personlegevararepresentantar til samarbeidsutvalet. Leiaren for arbeidsutvalet skal vere den eine av representantane.

1.2 Informasjon om utvalget

FAU (Foreldrenes arbeidsutvalg) er hjemlet i opplæringsloven som et samarbeidsorgan for foresatte og skolen. FAU skal nedsettes ved alle skoler og er et utvalg for foreldrerådet som består av alle foreldrene som har barn ved den enkelte skole. FAU består av foreldrekontaktene. FAU er organisert med et styre og en leder som er rektor nærmeste samarbeidspartner. FAU skal:

- Fremme fellesinteressene for foreldrene
- Medvirke til at foreldre tar aktivt del i arbeidet for å skape et godt skolemiljø
- Bidra til et godt samarbeid mellom hjem og skole
- Legge til rette for positiv utvikling hos elevene
- Skape kontakt mellom skolen og nærmiljøet

1.3 Hvorfor delta i FAU

Foreldre medvirkning i skolen bygger på det faktum at det er foreldrene som har hovedansvar for barnas utvikling og oppdragelse. Foreldrene har rett til medvirkning i skolen. FAU skal sikre foreldrene reell medvirkning og medansvar slik at elevenes læringsmiljø blir trygt og godt.

Som medlem av FAU vil du

- bli godt kjent med skolens virksomhet
- bli kjent med skolens ledelse
- bli kjent med andre foreldre
- ha mulighet til å bidra til kvalitetsutvikling av skolen
- kunne bidra til en bedre skolehverdag for elevene

1.4 Oppgaver, rettigheter og saker FAU

blir orientert om, kan arbeide med og uttale seg om

<p>FAU er med på – og sikrer kvaliteten på</p> <ul style="list-style-type: none"> • overgangen mellom skoleslagene (fra barneskole til ungdomsskole, ungdomsskole til videregående opplæring) • foreldrenes første møte med skolen og på den første samlingen for foreldrene på åttende trinn 	<p>Diskuterer saker som tas opp i</p> <ul style="list-style-type: none"> • politiske utvalg i kommunen • samarbeidsutvalget • skolemiljøutvalget • elevrådet • foreldremøtene 	<p>Medvirker aktivt i</p> <ul style="list-style-type: none"> • vurdering av skolen • utviklingsarbeid i skolen • utvikling av et trygt læringsmiljø for elevene • planlegging og oppfølging for å fjerne mobbing • sosiale tiltak for elevene • organiseringen av undervisningen • utforming av skolens mål • prosjekter som gjennomføres i skolen (f.eks. IKT) • arbeidet med det fysiske skolemiljøet • arbeidet med nærmiljøets trafikkforhold • samarbeid mellom hjem og skole
<p>Samarbeider med</p> <ul style="list-style-type: none"> • elevrådet • skolens ledelse og ansatte • foreldre ved skolen • foreldrekontaktene, bidra til at samarbeidet på gruppe/klasse-nivået fungerer 	<p>Informasjon gis</p> <ul style="list-style-type: none"> • til alle foreldre • gjennom skolens hjemmeside 	
	<p>Planlegger og gjennomfører (sammen med skoleledelsen)</p> <ul style="list-style-type: none"> • kurs/informasjon til alle foreldre • samlinger for foreldre og lærere • samling for foreldrekontaktene (skolering og erfaringsutveksling) 	

1.5 Konstituering av FAU

Rektor og FAU-leder i samarbeid skal konstituere nytt FAU så snart det er mulig ved oppstart av nytt skoleår. I konstituering skal følgende gjennomføres:

Innhold	Ansvar
Evt valg av ny leder	Rektor
Evt valg av ny nestleder	Rektor og FAU-leder
Valg av 3 SMU/SU-representanter	Rektor og FAU-leder
Valg av sekretær	Rektor og FAU-leder
Lage møtekalender	FAU-leder
Gjennomgang av årshjul	Rektor og FAU-leder
Utdeling av permer til leder, nestleder og sekretær*	FAU-leder
Utdeling av "Handlingsplan for brukermedvirkning"	Rektor og FAU-leder
Informasjon om oppgaver, rettigheter og saker FAU/SMU/SU kan arbeide og uttale seg om	Rektor og FAU-leder

*Permens innhold: "Handlingsplan for brukermedvirkning" Skolens organisasjonsplan, virksomhetsplan, handlingsplan for godt skolemiljø, handlingsplan for godt læringsmiljø, ordensreglement, rutiner for forsvarlig drift.

2 Samarbeidsutvalget (SU)

2.1 Hjemlet i opplæringsloven

§ 11-1 Samarbeidsutval ved grunnskolar

Ved kvar grunnskole skal det vere eit samarbeidsutval med to representantar for undervisningspersonalet, ein for andre tilsette, to for foreldrerådet, to for elevane og to for kommunen. Den eine av representantane for kommunen skal vere rektor ved skolen. Elevrepresentantane skal ikkje vere til stades når saker som er omfatta av teieplikt etter lover eller forskrifter, blir behandla i samarbeidsutvalet. Samarbeidsutvalet har rett til å uttale seg i alle saker som gjelder skolen.

2.2 Informasjon om utvalget

Samarbeidsutvalget (SU) er skolens øverste samarbeidsorgan. Samarbeidsutvalget har rett til å uttale seg i alle saker som gjelder skolen, for eksempel skolens planarbeid, virksomhetsplaner, forsøks- og utviklingsarbeid, opplæring, budsjett, skolenedleggelse, skolebasert vurdering, informasjonsarbeid, SFO mv.

FAU velger 2 representanter og 2 vararepresentanter til samarbeidsutvalget.

SU har regelmessige møter med referater, som blir sendt ut til alle medlemmer.

2.3 Hvorfor delta i samarbeidsutvalget

Som medlem av SU medvirker du til at skolen, de ansatte, elevene og foreldrene tar aktivt del i arbeidet med å skape et godt skolemiljø. SU har rett til å uttale seg i alle saker som gjelder skolen.

2.4 Oppgaver, rettigheter og saker SU

blir orientert om, kan arbeide med og uttale seg om

SU skal orienteres om alle forhold i ved skolen. Rektor må informere om enkeltsaker som kan forekomme, men SU skal hvert år informeres og kunne uttale seg om:

- Handlingsplan for brukermedvirkning
- Handlingsplan for godt skolemiljø
- Handlingsplan for godt læringsmiljø
- Handlingsplan for godt fysisk miljø
- Ordensreglement
- Trivselstiltak
- Brukerundersøkelser
- Organisasjonsplanen
- Virksomhetsplanen
- Forslag til budsjett
- Skolevurdering
- Planer om ombygging og vedlikehold
- Skoleskyss
- Trafikkforholdene og hvordan skoleveien sikres

Rektor skal sende over saker til uttalelse minst to uker før det skal være møte i SU.

2.5 Konstituering av SU

Innhold	Ansvar
FAU-leder er leder for utvalget	Rektor
Evt valg av ny nestleder	Rektor og SMU/SU-leder
Rektor er sekretær for utvalget	Rektor og SMU/SU-leder
Lage møtekalender	Rektor og SMU/SU-leder
Gjennomgang av årshjul	Rektor og SMU/SU-leder
Utdeling av permer til representanter*	Rektor og SMU/SU-leder
Informasjon om oppgaver, rettigheter, sjekklister og saker SMU kan arbeide og uttale seg om	Rektor og SMU/SU-leder

* Permen skal inneholde planene i punktene i punkt 2.5

3 Skolemiljøutvalget (SMU)

3.1 Hjemlet i opplæringsloven

§ 11-1a Skolemiljøutval ved grunnskolar

Ved kvar grunnskole skal det vere eitskolemiljøutval. I skolemiljøutvalet skal elevane, forelderådet, dei tilsette, skoleleiinga og kommunen vere representerte. Skolemiljøutvalet skal vere sett saman slik at representantane for elevane og foreldra til saman er i fleirtal.

Samarbeidsutvalet kan sjølv vere skolemiljøutval. Når samarbeidsutvalet fungerer som skolemiljøutval, må det oppnemnast tilleggsrepresentantar for elevane og foreldra, slik at dei samla får fleirtal.

Elevrepresentantane skal ikkje vere til stades når saker som er omfatta av lovfesta teieplikt blir behandla i skolemiljøutvalet. Når elevane ikkje er til stades, skal foreldre-representantane ha dobbeltstemme tilsvarande bortfallet av elevrepresentantane sine stemmer, eller talet på foreldre-representantar aukast tilsvarande.

Skolemiljøutvalet skal medverke til at skolen, dei tilsette, elevane og foreldra tek aktivt del i arbeidet for å skape eit godt skolemiljø. Skolemiljøutvalet har rett til å uttale seg i alle saker som gjeld skolemiljøet, jf. kapittel 9a

3.2 Informasjon om utvalget

Skolemiljøutvalget (SMU) er et lovpålagt utvalg for alle skoler. Skolemiljøutvalget skal arbeide med saker etter opplæringsloven kap.9a for å sikre et godt skolemiljø for elevene, både fysisk og psykososialt. Skolemiljøutvalget er et rådgivende organ i skolen. Det er et krav om at elev- og foreldresiden skal ha et flertall.

Skolemiljøutvalget består av representanter fra elevene, foreldrenes arbeidsutvalg, undervisningspersonalet, andre tilsatt og fra skoleledelsen. Det er regelmessige møter og referatene finnes på it`s learning.

På vår skole er samarbeidsutvalget også skolemiljøutvalg.

Rektor sender over saker til uttalelse minst to uker før møte i SMU.

3.3 Hvorfor delta i skolemiljøutvalget ?

Som medlem av skolemiljøutvalget medvirker du til at skolen, de ansatte, elevene og foreldrene tar aktivt del i arbeidet for å skape et godt skolemiljø. Skolemiljøutvalget har rett til å uttale seg i alle saker som gjelder skolemiljøet.

3.4 Oppgaver, rettigheter og saker SMU

blir orientert om, kan arbeide med og uttale seg om

SMU skal orienteres om alle forhold i forbindelse med skolemiljøet. Rektor må informere om enkeltsaker som kan forekomme, men SMU skal hvert år informeres og kunne uttale seg om:

- Handlingsplan for brukermedvirkning
- Handlingsplan for godt skolemiljø
- Handlingsplan for godt læringsmiljø
- Handlingsplan for godt fysisk miljø
- Ordensreglement
- Trivselstiltak
- Brukerundersøkelser

3.5 Konstituering av SMU

Innhold	Ansvar
FAU-leder er leder for utvalget	Rektor
Evt valg av ny nestleder	Rektor og SMU/SU-leder
Rektor er sekretær for utvalget	Rektor og SMU/SU-leder
Lage møtekalender	Rektor og SMU/SU-leder
Gjennomgang av årshjul	Rektor og SMU/SU-leder
Utdeling av permer til representanter*	Rektor og SMU/SU-leder
Informasjon om oppgaver, rettigheter, sjekklister og saker SMU kan arbeide og uttale seg om	Rektor og SMU/SU-leder

* Permen skal inneholde punktene i punkt 2.4

4 Elevråd

4.1 Hjemlet i opplæringsloven

§ 11-2. Elevråd ved grunnskolar

Ved kvar grunnskole skal det for årstrinna 5-7 og for årstrinna 8-10 vere eit elevråd med representantar for elevane. Kommunen fastset talet på elevrepresentantar. Representantane skal veljast seinast tre veker etter at skolen har teke til om hausten.

Eit medlem av undervisningspersonalet på skolen skal ha som oppgåve å hjelpe elevrådet i arbeidet. Denne elevrådskontakten har møte- og talerett i elevrådet.

Leiaren for elevrådet kan kalle inn til møte i rådet i samråd med elevrådskontakten. Rådet skal i alle høve kallast inn når ein tredel av medlemmene i rådet eller rektor krev det.

Elevrådet skal fremje fellesinteressene til elevane på skolen og arbeide for å skape godt lærings- og skolemiljø. Rådet skal også kunne uttale seg i og komme med framlegg i saker som gjeld nærmiljøet til elevane.

4.2 Informasjon om elevråd

Et **elevråd** er et felles demokratisk organ valgt av elevene for elevene på en skole. Hver skole er i følge opplæringsloven, pliktig til å opprette et elevråd. Elevrådet skal jobbe for å skape et sosialt fellesskap, utvikle arbeids- og læringsmiljøer og sikre at elevenes rettigheter ivaretas.

Representantene i elevrådet representerer alle elever på skolen.

4.3 Hvorfor delta i elevråd

Som elevrådsrepresentant får du mulighet til å påvirke skolens utvikling og skape et godt skolemiljø. Du får mulighet til å fremme saker på vegne av klassen, men også personlig påvirke saker som diskuteres i elevrådet.

4.4 Oppgaver, rettigheter og saker **ELEVRÅDET**

blir orientert om, kan arbeide med og uttale seg om

Elevrådet skal orienteres om alle forhold ved skolen. Rektor må informere om enkeltsaker som kan forekomme, men elevrådet skal hvert år informeres og kunne uttale seg om:

- Handlingsplan for brukermedvirkning
- Handlingsplan for godt skolemiljø
- Handlingsplan for godt læringsmiljø
- Handlingsplan for godt fysisk miljø
- Ordensreglement
- Handlingsplan mot mobbing
- Mobbemanifest
- Trivselstiltak
- Brukerundersøkelser

4.5 Konstituering av elevrådet

Innhold	Ansvar
Valg av leder	Elevrådslærer
Valg av nestleder	Elevrådslærer
Valg av medlemmer til SU og SMU	Elevrådslærer
Informasjon om brukermedvirkning	Rektor og elevrådslærer
Informasjon om elevrådsarbeid og utvalgets oppgaver	Rektor og elevrådslærer
Utarbeide og gå igjennom årshjul	Rektor og elevrådslærer

4.6 Elevrådsarbeid på skolen

Elevrådet og klassene gjennomgår punktene som skal brukes til elevrådsarbeid i klassen og i elevrådet. Innholdet revideres fortløpende for å tilpasse de behov som kan dukke opp.

- Opplæringsloven og Kunnskapsløftet
- Hva er ELEVRÅD, FAU, SU og SMU?
- Saksgangen på skolen (ELEVRÅD, FAU, SU, SMU)
- Elevens rettigheter i forhold til det psykososiale miljøet
- Elevenes rettigheter i forhold til det fysiske miljøet
- Skolens handlingsplan for et godt skolemiljø
- Handlingsplan mot mobbing
- Hvorfor gjennomfører vi elevundersøkelsen?
- Ordensreglement
- Standardene på skolen
- Regler i skolegården
- Elevenes rettigheter i forhold til vurdering

I årshjulet for hjem-skolearbeidet skal disse punktene synliggjøres.

5 Oversikt over klassekontakter

Etternavn	Fornavn	Trinn	Mobiltelefon	E-postadresse

6 Oversikt over FAU-styre

Etternavn	Fornavn	Foresatte på trinn	Verv

7 Oversikt over SMU/SU-utvalget

Etternavn	Fornavn	Medlem av	Verv

Når SU er SMU møter minst 2 medlemmer og 1 vara eller 1 medlem og 2 vara, slik at foreldre og elever til sammen utgjør flertall.

8 Oversikt over Elevrådet

Navn	Trinn	Verv
		Leder
		Nestleder
		Sekretær
		Varasekretær
		Styremedlem
		Styremedlem

9 Innhold på foreldremøter

Foreldremøter gjennomføres før høstferien og før juni.

Trinn	Innhold høst	Innhold vår
1	Orientering om opplæringsloven, forskrifter og Kunnskapsløftet L06	
2	Opplyser om elevenes sitt skolemiljø	
3	Opplyser om retten til sosialpedagogisk rådgivning, yrkes- og utdanningsrådgivning, Forskrift til opplæringslova §22	
4	Handlingsplan mot mobbing	

Innholdet lages på ledermøte 1.april

10 Vedlegg foreldremøter

- 10.1 Referat/innkalling mal fra møter i SMU/SU
- 10.2 Brev til SMU-representanter, elever
- 10.3 Sjekkliste for interkontroll
- 10.4 Årshjul Brukermedvirkning

NES KOMMUNE
 Vår referanse
 Arkivkode
 Deres referanse
 Dato 16.09.2020

10.1 Møtereferat / Innkalling

Gruppe	SU/SMU
Møtested	Nesbyen ungdomsskole, Personalrommet
Møtedato/ - tid	
Møteleder	Leder av SU/SMU
Deltakere	2 representanter for lærerne, 1 annen ansatt, rekor, avdelingsleder, 3 FAU representanter og 3 elever (elever og foresatt i flertall i SMU)
Forfall	
Kopi til	Skolesekretær, FAU-leder, elevrådskontakt

Sak nr	
Sak	Godkjenning av innkalling og saker meldt til eventuelt Vedtak:
Sak	Godkjenning av referat av SMU XXX Vedtak:
Sak	Faste saker fra elevrådet: Psykososiale miljøet: Fysiske miljøet: Vedtak
Sak	Faste saker fra FAU Vedtak
Sak	Saker på årshjulet Vedtak
Sak	Neste møte Vedtak

Referat skal lagres i EDB Sak og Arkiv og på skolens intranett/hjemmeside

10.2 Skolemiljøet på alvor

- til elevrådsrepresentanter og elevrepresentanter til skolemiljøutvalg (SMU)

Livet skal leves – også når du er på skolen.

Du er i den viktigste fasen av livet. Mye av tiden tilbringer du på skolen.

Du tilbringer nesten 1000 timer på skolen hvert år. Det sier seg selv at du må få mest mulig ut av disse timene. På skolen møter du gode venner, får høre om nye spill, programmer, bøker og om hva som foregår på musikkfronten. På skolen har du noen å diskutere med, krangle med, flørte med. På skolen er du ikke alene.

På skolen møter du lærere som vil deg vel. Lærere som skal gjør sitt beste for at du skal trives og like deg. Lærere som skal hjelpe deg til å få venner i klassen, som bryr seg, og som du kan snakke med hvis det er noe som er vanskelig eller ugreit. Lærerne skal passe på at du ikke blir plaget eller utestengt. Hvis du trives og har venner, er det lettere å lære, og du legger grunnlaget for et godt og harmonisk liv.

På skolen får du med deg kunnskap og ferdigheter som du har glede av hele livet. De viktigste timene i den viktigste fasen av livet, lever du på skolen. Det vil være svært trist om du følte at skoletiden var bortkastet. Da ville du samtidig føle at mye av de viktigste årene i livet ditt var bortkastet. Slik skal du ikke ha det.

Du må aldri glemme at rektor og lærerne er der for din skyld. De har plikt til å gjøre sitt beste for at du skal trives, slik at du kan tilegne deg kunnskaper og ferdigheter som er viktige for nettopp ditt liv.

Det er du som skal leve livet ditt – sammen med andre

Det er du som lever livet ditt, men du lever ikke alene. Særlig i skoletiden har du mange rundt deg. Det er bra.

De viktigste menneskene i livet ditt er gjerne foreldre eller andre voksne som du bor sammen med, venner og venninner – og læreren.

Du har en selvfølgelig rett til å forvente at disse menneskene respekterer deg som den du er – som et selvstendig individ. Og det er like selvfølgelig at du viser andre den samme respekten. Særlig de voksne skal ta vare på deg og sørge for at du får et maksimalt utbytte av de tjenestene samfunnet tilbyr deg, opplæring, helsetjenester og trygge steder å være - samt å gi deg muligheter til deltakelse og medvirkning.

På skolen er det viktig at du får anledning til å snakke om saker som er viktige for livet ditt. Lærerne og rektor skal ta deg på alvor. De skal ikke snakke over hodet på deg, og du kan be om nærmere forklaring på ting du ikke forstår i første omgang.

Selvsagt må du finne deg i at læreren av og til må bestemme over deg, men hvis du opplever at du ofte blir overkjørt, må du si fra. Du kan selvfølgelig ikke alltid få rett. Det er også andre individer i klassen som mener noe annet enn deg, og deres meninger må også respekteres. Noe av det viktigste du skal lære på skolen, er å leve ditt eget liv – sammen med andre.

Å leve livet under ledelse

Læreren må lede

Det er lærerens ansvar å være leder for klassen. En god leder skal ikke bestemme alt, men høre på hva andre sier og ta avgjørelser som er til alles beste. Dette er krevende, men læreren skal gjøre sitt beste for å mestre denne oppgaven.

Målet med god ledelse av klassen er å legge forholdene til rette for at du og de andre elevene skal oppleve å lykkes med skolearbeidet og som mennesker – og at dere opplever fremgang og trivsel. Når du trives, er det gøy å lære, og det oppleves som meningsfullt å arbeide med fagene.

Det sier seg selv at det ikke blir anledning til å diskutere alt mulig i klassen. Læreren er nødt til å ta egne beslutninger for å spare tid. Noen av avgjørelsene kan kanskje virke lite gjennomtenkte, men det er ikke mulig å gjøre alt riktig hele tiden. Dette er det viktig at du tenker over av og til. Alle kan begå feil nå og da, uten at det er noen vits i å reagere på akkurat det. Det er ofte en fordel å være litt romslig, men du skal ikke oppleve at du blir overkjørt hele tiden.

Du må hjelpe til

Hvordan kan en lærer vite om han eller hun er en god leder? Den eneste måten å få vite noe om dette på, er å forhøre seg hos elevene.

Du og de andre i klassen kan bidra overfor læreren med dette. Dette er kanskje ikke så enkelt som det høres ut for. Det noen elever synes er god ledelse, vil andre synes er dårlig ledelse. Men det finnes noen forhold som kjennetegner god ledelse:

At alle elevene føler at læreren ser dem, har personlig kontakt med dem, er rettferdig, at alle føler at de trives i klassen, og at alle føler at de har et godt faglig utbytte av undervisningen.

Trivsel og takling av konflikter

Den aller viktigste forutsetningen for at du skal trives i klassen, er at ingen blir utsatt for krenkende ord eller handlinger som mobbing, vold rasisme, homofobi, diskriminering eller utestenging. Mobbing skjer når en elev blir utsatt for overgrep og krenkelser over tid, uten at skolen griper inn.

Det er viktig for trivselen at lærerne raskt griper inn overfor slike overgrep, selv om de rammer tilfeldige elever eller ikke foregår over lang tid, og uansett om det skjer ute eller inne.

Det er en stor fordel at læreren – og helst alle dere som er elever – kan håndtere konflikter på en riktig måte.

Glede og mestring

Sist, men ikke minst, er det en forutsetning at læreren viser engasjement og glede i de fagene han eller hun underviser i. Denne gleden kan smitte over på deg og de andre elevene i klassen.

Å leve under god ledelse gir deg muligheter til å oppleve mestring og utvikling i et trivelig miljø. Opplevelsen av mestring og utvikling gjør at du trives både på skolen og i livet utenom skolen – og hvis du trives, øker sjansene for enda bedre mestring og utvikling

Skolemiljø på alvor: Å ha innflytelse over eget liv

En lærer som er en god leder, gir deg muligheter til å si din mening – og han eller hun tar dine meninger på alvor. En god lærer vet at det er viktig å ta hensyn til nettopp deg – uten at dette går ut over hensynet til de andre i klassen. En god lærer hjelper deg slik at du opplever å ha innflytelse over ditt eget liv – at du ikke passivt følger med strømmen, men får lov til å ta egne valg.

Du skal ha innflytelse over livet ditt, samtidig som alle de andre i klassen skal ha innflytelse over sine liv. Dette kan kanskje virke vanskelig, men er i virkeligheten ganske lett, takket være at vi mennesker er i stand til å snakke med hverandre.

Gjennom små og store samtaler i timene og i friminuttene blir du kjent med de andre i klassen, og du får vite hva de ønsker med sine liv. Dermed får du et innblikk i mange av de tankene, synspunktene, meningene, bekymringene og ønskene som de andre har – og de blir kjent med dine. Ingen skal bestemme helt på egenhånd; alle kan være med på å medbestemme. Medbestemmelse gir innflytelse over ditt eget liv. Det er bra.

Skolemiljøet skal være godt

Du har rett til et godt skolemiljø. Dette er ikke tomme ord. Som elevrådsrepresentant eller elevrepresentant i skolemiljøutvalget (SMU) har du store muligheter til å påvirke og bidra til at alle elevene på skolen får glede av denne rettigheten.

Det er mange lover og forordninger som gjelder for skolen. Du kan ikke ha oversikten over alt, men sjekk opplæringslovens kapittel 9a i opplæringsloven! Dette kapittelet vil du ha stor nytte av - både på egne vegne og i forhold til arbeidet i elevrådet. Bruker du det som står i dette kapittelet på en fornuftig måte, gir det deg god mulighet til å bidra til at skolemiljøet blir godt for alle.

Retten til et godt skolemiljø omfatter både retten til et godt fysisk miljø (for eksempel inneklimate, utformingen av arbeidsplassen din og utemiljøet) og et godt psykososialt miljø (for eksempel at ingen utsettes for enkeltstående tilfeller av grov plaging og vold eller mobbing som er systematisk og langvarig plaging og vold). Det psykososiale miljøet omfatter også elevenes læringsmiljø. Skolen skal sørge for at du og de andre elevene får gode læringsbetingelser.

Meld fra og bruk medbestemmelsesretten

Det er særlig viktig at du som er elevrådsrepresentant, melder fra om du oppdager at elever blir mobbet eller utsatt for diskriminering, vold og/eller rasisme. Det er dessuten viktig at du melder fra hvis læringsmiljøet ikke er bra nok, og hvis det fysiske skolemiljøet er for dårlig.

Elevrådet skal oppnevne minst to representanter til skolemiljøutvalget. Rektor har plikt til å holde elevrådet - og SMU-representantene - orientert om alt som har med skolemiljøet å gjøre. Hvis det er nødvendig, kan elevrådet be om at det holdes egne kurs om arbeidet for et bedre skolemiljø.

Som elevrådsrepresentant eller SMU-representant har du medbestemmelsesrett. Bruk denne retten slik at skolen blir bedre for alle. Start med å sjekke at skolen tar arbeidet med skolemiljøet PÅ ALVOR.

Skolemiljø PÅ ALVOR

Nedenfor er et forslag til saker som det kan være lurt at SMU-representantene foreslår blir drøftet i skolemiljøutvalget. Er du elev i grunnskolen, kan det være lurt å ta kontakt med SMU-representantene for foreldrene og be dem gi sin støtte til at denne «sjekklisten» blir systematisk gjennomgått som saker på utvalgsmøtene.

Sjekklisten består av 65 punkter som bør være tilfredsstillende undersøkt og behandlet for at de viktigste forutsetningene for et godt skolemiljø skal være tilfredsstillt. Sjekklisten er selvfølgelig ikke uttømmende, men eksemplene kan være en god start på kvalitetssikringen av skolemiljøet.

10.3 Sjekkliste for arbeidet med skolemiljøet

- med utgangspunkt i kapittel 9a elevene sitt skolemiljø i opplæringsloven

Sjekkliste - det fysiske skolemiljøet

A. Krav om godkjenning

1 Har skolen søkt om godkjenning i henhold til Forskrift om miljørettet helsevern i barnehager og skoler?	
2 Er skolen godkjent etter kravene i denne forskriften?	

B. Utforming og innredning

3 Er funksjonshemmedes behov ivaretatt inne i bygningen?	
4 Er funksjonshemmedes behov ivaretatt ute?	
5 Er uteområdene store nok og gir de rom for utfoldelse og hvile?	
6 Er skolebygningen(e) store nok?	
7 Er garderobene store nok?	

C. Muligheter for aktivitet

8 Har elevene muligheter til trygg lek og aktivitet ute?	
9 Har elevene muligheter til trygg lek og aktivitet inne?	
10 Har skolen en plan for gjennomføring av en time med fysisk aktivitet hver dag?	

D. Belysning

11 Er det foretatt målinger av belysningen i alle rom i skolen der elevene oppholder seg?	
12 Tilfredsstiller målingene helsetilsynets normer?	
13 Har alle rom der elevene oppholder seg, et godt dagslys?	

E. Lydforhold

14 Har skolen akseptable lydforhold innendørs?	
15 Har skolen akseptable lydforhold utendørs? (Eller er det sjenerende støy fra trafikk o.l.?)	

F. Toaletter og WC

16 Er det et tilstrekkelig antall WC-er i forhold til behovet?	
17 Er det gode vaskemulighet i tilknytning til alle WC-er?	
18 Er toalettene rene og innbydende og fri for sjenerende lukt?	

G. Mat og drikke

19 Er kaldt og rent drikkevann lett tilgjengelig?	
20 Har skolen tilbud om melk?	
21 Har skolen tilbud om frukt og grønnsaker?	
22 Har skolen satt av minst 20 minutter til spisepause?	
23 Har skolen tilsyn for første til fjerde trinn under spisepausen?	
24 Er skolens håndtering av mat og drikke, herunder vannkvaliteten, kontrollert av Mattilsynet?	

H. Rengjøring og vedlikehold

25 Blir skolens undervisningsrom, oppholdsrom, ganger, toaletter og garderobes tilfredsstillende rengjort og vedlikeholdt?	
--	--

I. Inneklima/Luftkvalitet

26 Er innetemperaturen behagelig (ca 20 °C) hele skoleåret?	
27 Opplevs luftkvaliteten i skolen som tilfredsstillende?	
28 Er alle undervisningsrom utstyrt med termometer?	
29 Har solbelastede fasader utvendig solavskjerming?	
30 Er det rutiner for vinduslufting?	
31 Får ventilasjonsanlegget jevnlig service?	
32 Er spesialrom utstyrt med nødvendig punktavsug/avtrekkskap?	
33 Foregår det røyking innendørs?	
34 Foregår det røyking på skolens område?	
35 Er det foretatt målinger av inneklima/luftkvalitet? (Temperatur, fuktighet, sopp, trekk fra vinduer osv)	

Sjekkliste - det psykososiale miljøet**J. Trivsel**

33 Har skolen en strategi for å utvikle et godt skole- og læringsmiljø?	
34 Gjennomfører skolen egne trivselsundersøkelser blant elevene?	
35 Hvordan blir opplysninger om elevenes trivsel, blant annet fra Elevundersøkelsen, behandlet?	
36 Hvilke tiltak setter skolen inn for å bedre elevenes trivsel?	
37 Benytter skolen eksterne program for å utvikle sosial kompetanse hos elever og tilsatte?	
38 Hvordan måles effekten av de tiltakene som skolen setter inn for å utvikle sosial kompetanse og trivsel – og hvilke resultater foreligger?	

K Tiltak for å forebygge og håndtere opplevelser av langvarig ubehag som skyldes negative ord eller handlinger som vold, mobbing, rasisme, utestenging, diskriminering

39 Har skolen en strategi og tiltak for å forebygge at elever utsettes for negative ord eller handlinger fra medelever eller tilsatte?	
40 Hvordan registreres/måles effekten av disse tiltakene?	
41 Hvordan registrerer skolen tilfeller av vold, mobbing, rasisme, utestenging, diskriminering, og hvor mange tilfeller er registrert de siste fire årene?	
42 Hvordan går skolen frem for å undersøke saker der elever opplever å ha blitt utsatt for negative ord eller handlinger?	
43 Hvordan håndterer skolen saker der det er slått fast at elever er blitt utsatt for negative ord eller handlinger?	
44 Hvilke rutiner har skolen for å følge opp saker der elever er blitt utsatt for negative ord eller handlinger over tid?	
45 Hvilken effekt har skolens innsats mot negative ord eller handlinger som vold, mobbing, rasisme, utestenging, diskriminering hatt de siste fire årene?	
46 Benytter skolen spesielle undervisningsopplegg/program for å forebygge vold, mobbing og rasisme?	
47 Er skolemiljøutvalget involvert i valg av tiltak for å utvikle sosial kompetanse hos elever og tilsatte ved skolen?	
48 Er skolens råd og utvalg involvert i valg av tiltak/undervisningsopplegg som tar sikte på å forebygge problematferd og utvikle sosial kompetanse ved skolen?	

L Å ta elevenes lovfestede rettigheter på alvor

49 Er alle – både elever, foreldre og tilsatte – blitt informert om at hver eneste elev har en lovfestet rett til et godt skolemiljø?	
50 Er alle blitt informert om hvordan man skal henvende seg til skolen hvis de mener at en elev ikke har det trygt og godt på skolen.	
51 Er alle blitt informert om at skolens svar på en slik henvendelse er ?	
52 Er alle blitt informert om at skolens lager en aktivitetsplan slik at eleven får det trygt og godt på skolen?	
53 Er alle blitt informert om at hvis skolen ikke besvarer en henvendelse innen rimelig tid, så kan foresatte henvende seg til Fylkesmannen?	
54 Er alle blitt informert om at skolen må ha skriftlige planer mot vold, mobbing, rasisme, utestenging og diskriminering og at elever og foreldre når som helst kan be om å få se disse?	
55 Er alle blitt informert om at skolen må ha skriftlige prosedyrer som redegjør for hvordan en jobber for et trygt og godt skolemiljø og at både elever og foreldre når som helst kan be om å få se disse?	
56 Har skolen rutiner for hvordan den skal sørge for at en sak er så godt opplyst som mulig?	
57 Hvordan kvalitetssikrer skolen at alle henvendelser fra foresatte og/eller elever om skolemiljøet blir behandlet korrekt?	

Sjekkliste - det systematiske arbeidet med skolemiljøet

58 Har skolen gode, skriftlige planer for hvordan arbeidet for å sikre elevenes rett til et godt fysisk og psykososialt skolemiljø skal gjennomføres?	
59 Foreligger det gode rutiner for å vurdere effekten av arbeidet?	
60 Skolen skal holde elevrådet, foreldreutvalget og skolemiljøutvalget løpende underrettet om alle planer, hendelser og vedtak som er av betydning for skolemiljøet. Har skolen gode nok rutiner for å klare dette?	
61 Får elevrådet og elevrepresentantene i skolemiljøutvalget så god opplæring om spørsmål som har med det fysiske og psykososiale arbeidsmiljøet å gjøre at de settes i stand til å forberede viktige saker og øve reell innflytelse når de gir sine råd?	
62 Har skolen rutiner som gjør det lett for elever, foreldre og tilsatte å vite <i>når</i> elevråd og foreldreutvalg skal velges, <i>når</i> elev- og foreldrerepresentanter til skolemiljøutvalgene skal velges, <i>når</i> møtene i utvalget skal være, og <i>når</i> den systematiske opplæringen av skolemiljøutvalgene skal finne sted?	
63 Opplever elevrådet og elevrepresentantene i skolemiljøutvalget å bli tatt på alvor?	
64 Er det foretatt målinger av om skolens elever opplever at de blir spurt og hørt når det gjelder skolens fysiske og psykososiale arbeidsmiljø?	
65 Fører skoleeier tilsyn med at skolen praktiserer skolemiljøarbeidet i samsvar med bestemmelsene i kapittel 9a og §§ 11-1a i opplæringsloven?	

10.4 Årshjul Brukermedvirkning

MÅL: Den enkelte elev ved Nesbyen ungdomsskole skal ha et fysisk og psykososialt skolemiljø som fremmer helse, trivsel og læring.

TILTAK:

Januar	<p>Terminoppgjør Møte i hele personalet ledet av rektor med fastsetting av karakter orden og atferd. Nødvendige tiltak mot enkeltelever drøftes. Ved avstemning er det kontaktlærer og faglærerne som har stemmerett sammen med rektor.</p>
Februar	
Mars	<p>Elevsamtaler/vurderingssamtaler (mars og oktober) Kontaktlærer gjennomfører elevsamtaler og vurderingssamtaler med elev og foreldre</p>
April	<p>Elevene gjennomfører mobbeundersøkelse</p>
Mai	<p>Skolemiljøutvalgsmøte/samarbeidsutvalgsmøte/FAU</p>
Juni	<p>Skolens handlingsplan mot mobbing Rektor og personalet evaluerer og gjør nødvendige endringer i handlingsplanen</p>
	<p>Terminoppgjør Møte i hele personalet ledet av rektor med fastsetting av karakter orden og atferd. Nødvendige tiltak for enkeltelever for neste års 9. og 10. klasse drøftes</p>
	<p>Å begynne på ungdomsskolen Rådgiver besøker 7. klasse Foreldremøte for 7. klasse med rektor og rådgiver Tar opp særpreg ved ungdomsskolen med vekt på læring, atferd og den enkelte elevs ansvar for et godt skolemiljø, samt hvordan foreldre kan bidra.</p>
Juli	
August	<p>Første skoledag Rektor møter alle elevene og understreker deres ansvar for å bidra til et godt skolemiljø for alle</p>
	<p>Skolestart Rektor/rådgiver går i gjennom kontaktlærers oppgaver for hele personalet. Her vektlegges arbeidet for et godt skolemiljø uten krenkelser, mobbing og vold. Rektor og personalet drøfter og beslutter hva som menes med krenkende ord og handlinger og hva som er av vesentlig betydning for skolemiljøet</p>
	<p>Rådgiver gjennomgår skolens handlingsplan ved atferdsproblemer Gjennomgang av skolens reglement og arbeid i klassene (elevmedvirkning) med klasseregler ledet av kontaktlærerne Øving av gode rutiner for atferd i klassen ledet av kontaktlærer</p> <p>Ved etablering av elevrådet, holder kontaktlærer for elevrådet kurs for elevrådets arbeid der det legges vekt på elevrådets ansvar og bidrag for et godt skolemiljø</p>
September	<p>Handlingsplan mot mobbing Kontaktlærer elevråd presentere planen for elevrådet</p>

November/ Desember	<p>Elevundersøkelsen tas i alle klassene</p> <p>Rektor presenterer resultatene for personalet og for hver klasse sammen med elevrådsleder.</p> <p>Kontaktlærer og tillitselev følger opp nødvendige tiltak i hver klasse.</p> <p>Kontaktlærer for elevrådet presenterer resultatene for elevrådet og følger opp nødvendige tiltak i elevrådet.</p> <p>Rektor/rådgiver har møte med kontaktlærerne i klasser der det kommer fram at det er mobbing.</p> <p>Klassemiljøet drøftes på midtterminmøter på hvert trinn ledet av trinnlederne.</p> <p>Nødvendige tiltak settes opp.</p>
	<p>Elevsamtaler/vurderingssamtaler (mars og oktober)</p> <p>Kontaktlærer gjennomfører elevsamtaler og vurderingssamtaler med elev og foreldre</p>
Desember/ Januar	<p>Skolemiljøutvalget/samarbeidsutvalg/FAU-møte</p> <p>Resultatene presenteres og drøftes i skolemiljøutvalget og samarbeidsutvalget</p>
Desember	

Gjennomgående hele året

Rapport fra hvert trinn ved trinnleder på trinnledermøtet hver annen uke.

Elevrådet medvirker til salg, gjennomføring av juleball, skolelunsj, skolegårdsgrill

Klassens elevrådsmedlem informerer og drøfter saker i klassen etter avtale med kontaktlærer.

Kontaktlærer har elev- og/eller foreldresamtaler om psykososiale forhold når det er nødvendig

Rektor og/eller sosiallærer har samtaler med elev, foreldre og/eller lærere om psykososiale forhold når det er nødvendig.

Varsling og handlingsplan

Alle elever har en rett til et trygt og godt skolemiljø. Skolen har en nulltoleranse mot krenking som mobbing, vold, diskriminering og krenkelser. Skolen har en aktivitetsplikt når en elev ikke har det trygt og godt. Det er elevens egen subjektive opplevelse av skolemiljøet som er avgjørende. Skolen skal følge med, gripe inn, varsle, undersøke og sette inn tiltak. Skolen må dokumentere det som til enhver tid er gjort. Dette gjøres i aktivitetsplanen som er utarbeidet for et trygt og godt skolemiljø.

Tilsatte som får kjennskap eller mistanke til at en elev blir utsatt for krenkende ord eller handlinger som krenkelser, mobbing, diskriminering, vold eller rasisme, skal snarest undersøke saken, varsle rektor og selv gripe inn hvis det er nødvendig.

Rektor innkaller til møter i samarbeidsutvalget, **skolemiljøutvalget** og FAU når det er saker som har vesentlig betydning for skolemiljøet. Det gjelder også informasjon om skolens arbeid med elevens psykososiale arbeidsmiljøet

Dersom elev eller forelder informerer skolen om at en elev ikke har det trygt og godt på skolen behandler rektor saken tråd med Opplæringsloven §9A.

